

OM MULIGHETENE FOR PIGGHÅFISKE I VESTATLANTEREN OM SOMMEREN

Av

OLAV AASEN

Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt

INNLEDNING

Pigghåen forekommer i alle tempererte havstrøk på den nordlige halvkule. Den er videre representert i det tilsvarende termiske belte på den sydlige halvkule med så nære slektninger at det er et åpent spørsmål om der virkelig eksisterer artsforskjeller.

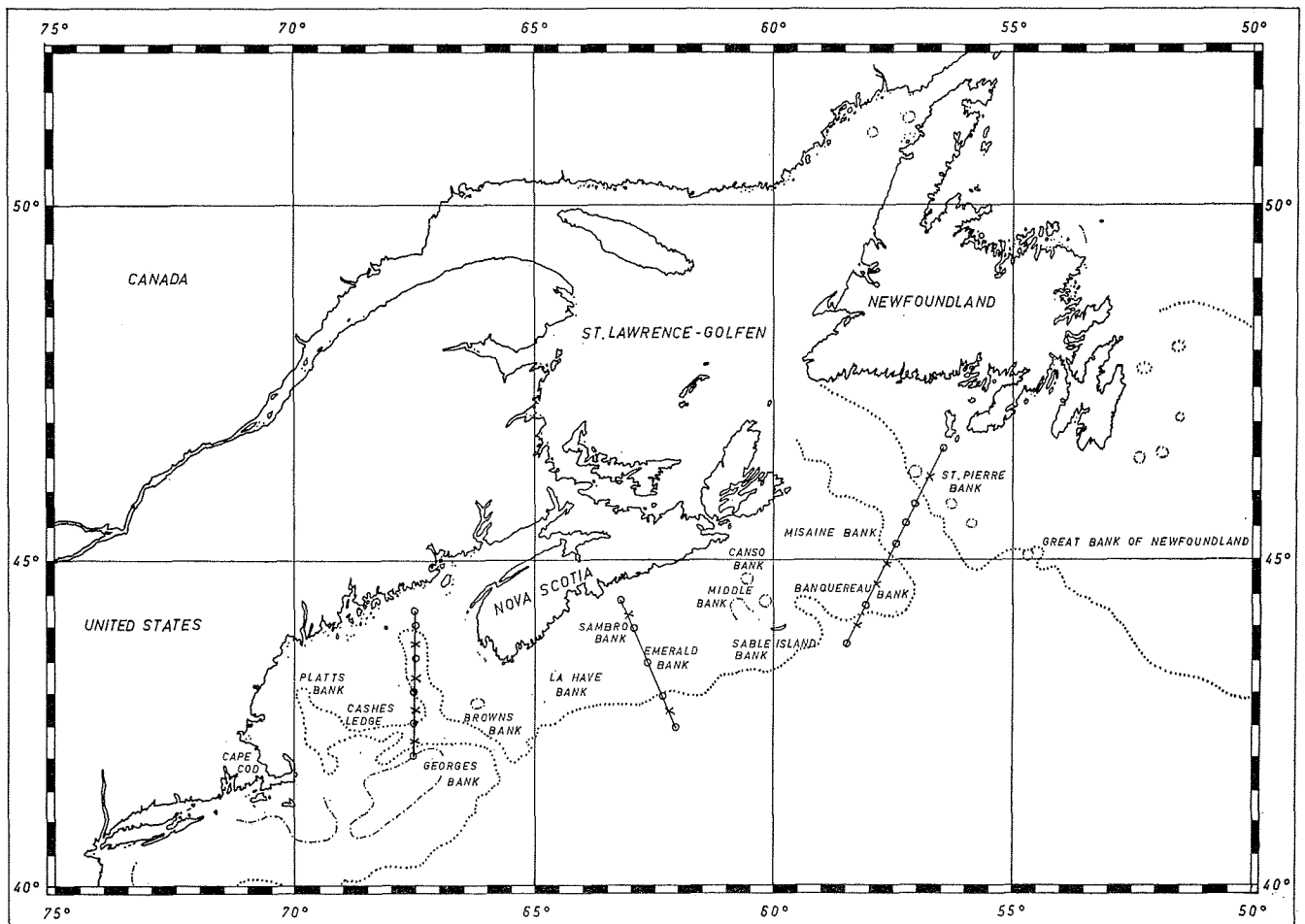
I Nord-Atlanteren finnes den på østsiden fra Senegal og Marokko i sør til Murmansk i nord og går også inn i Middelhavet og Svartehavet. I Vest-Atlanteren er den utbredt fra North Carolina (Cape Hatteras) til det sørøstlige Labrador. Det er også fanget eksemplarer på Vest-Grønland så langt nord som til Sukkertoppen.

I figur 1 er gjengitt en kartskisse over det potensielle fiskefelt for pigghå i Vest-Atlanteren på sommerstid.

HYDROGRAFI

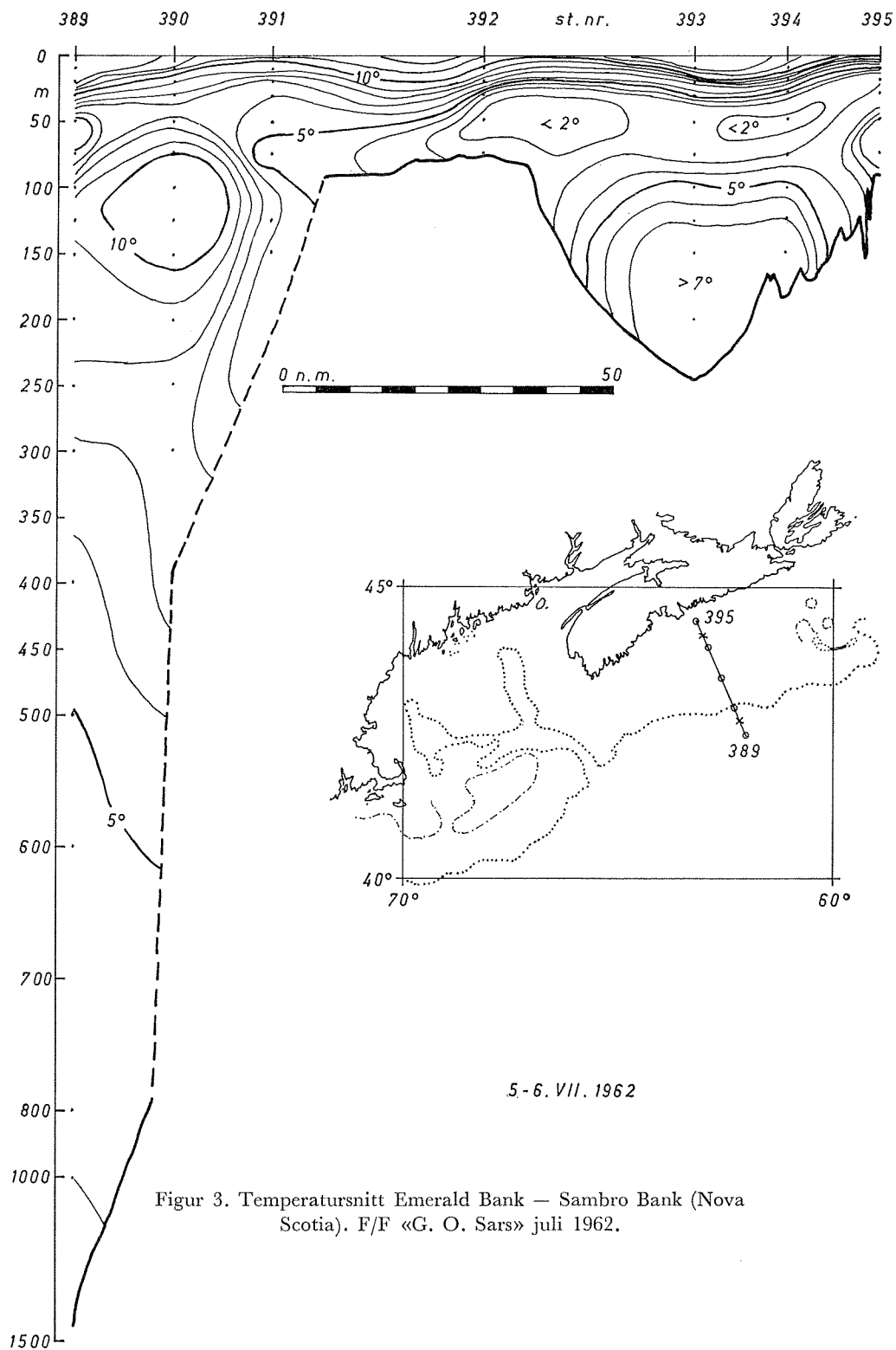
De hydrografiske forhold utenfor østkysten av det nordamerikanske kontinentet er karakterisert ved de to store strømsystemene: Labradorstrømmen som bringer polarvann sørover langs landet; og utenfor kontinentalsokkelen: Golfstrømmen som fører varmt vann fra sør.

De kystnære farvann i området fra Newfoundland til Cape Cod er dominert av Labradorstrømmen med tilskudd av utstrømning fra St. Lawrence-golfen. På sommerstid, som vil interessere mest i denne sammenheng, finner en her en typisk tredeling av vannmassene. Der er et tynt overflateskikt med varmt vann av tykkelse og med temperaturer som er avhengig av hvor langt sommeroppvarmingen har nådd. Dernest har en et intermediert vannlag med lave

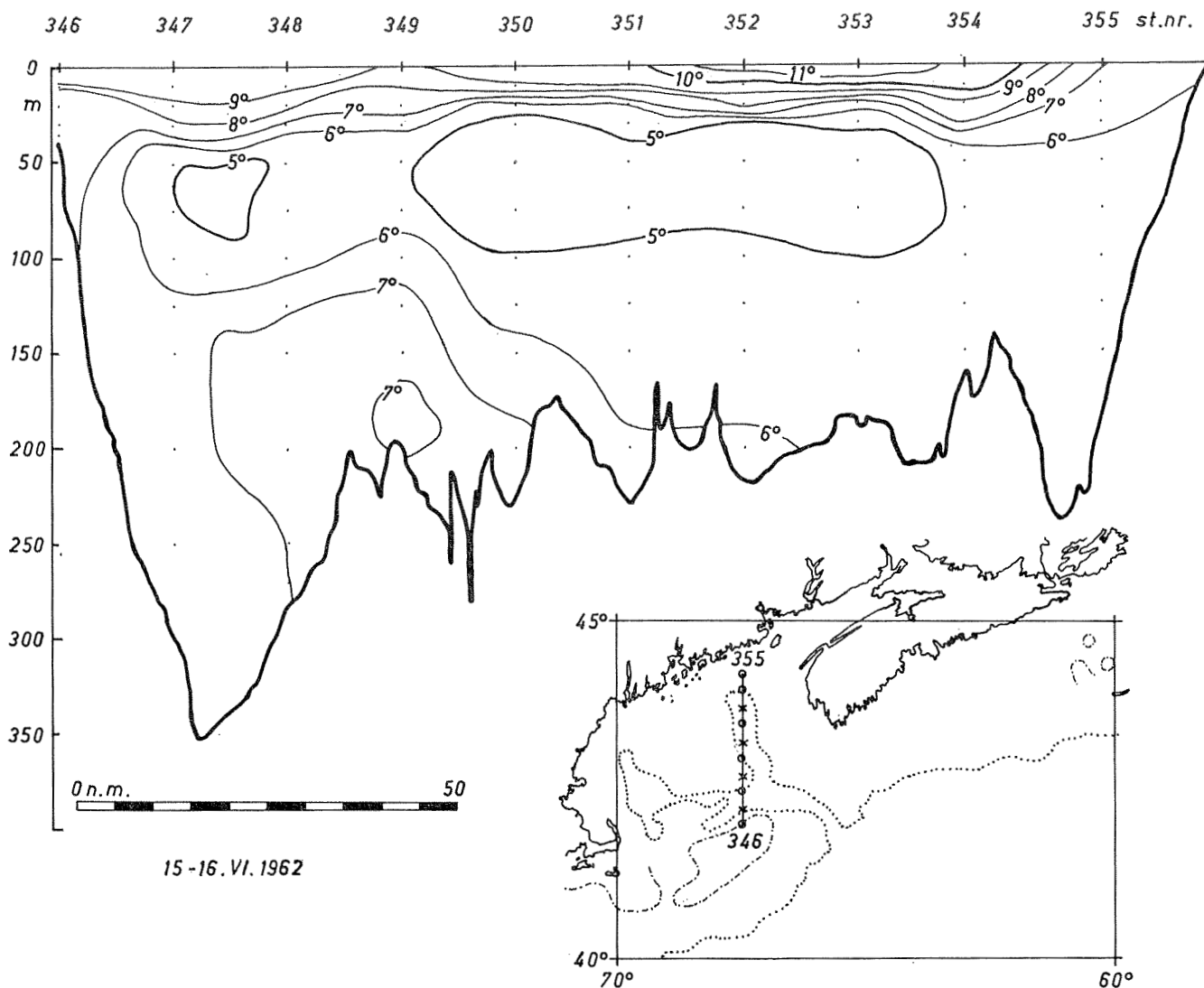
Figur 1. Potensielle fangstområder for pigghå i Vest-Atlanteren om sommeren.

temperaturer. Kjernen i dette laget holder gjerne under 0°C i den østlige del, mens den i Gulf of Maine er 4° – 5°C . De dypere deler av Nova Scotia-hyllen og Gulf of Maine er dekket av noe varmere (og saltere) vann.

I figurene 2, 3 og 4 er vist temperaturfordelingen i den østlige del av området (Newfoundland), midtre del (Nova Scotia) og i den vestlige del (Gulf of Maine) sommeren 1962.

Figur 4. Temperatursnitt fra Georges Bank mot nord (Gulf of Maine). F/F «G. O. Sars» juni 1962.

PIGGHÅENS VANDRINGER

At pigghåen foretar utstrakte vandringer, er påvist ved merknings både i Øst- og Vest-Atlanteren. At det dreier seg om to forskjellige bestander, må vel ansees som sikkert; men det er ikke utelukket at der kan forekomme en mindre utveksling idet hå merket ved Newfoundland og hå merket ved Shetland, er blitt gjenfanget ved Sør-Island.

Pigghåens vandringsmønster i Vest-Atlanteren er sterkt influert av bunntopografien og de hydrografiske forhold. Stort sett kan en si at der er et nordgående trekk som følger sommeroppvarmingen med en motsvarende sørgående vandring i takt med vinteravkjølingen. Tidspunktet for pigghåens opptreden på de forskjellige lokaliteter kan derfor variere betraktelig fra år til år.

Pigghåen stiller bestemte krav til miljøet i likhet med de fleste andre skapninger. Den liker f. eks. ikke brakkvann og dør i ferskvann. Bare rent unntagelsesvis forekommer den i vann kaldere enn 6° – 7° C

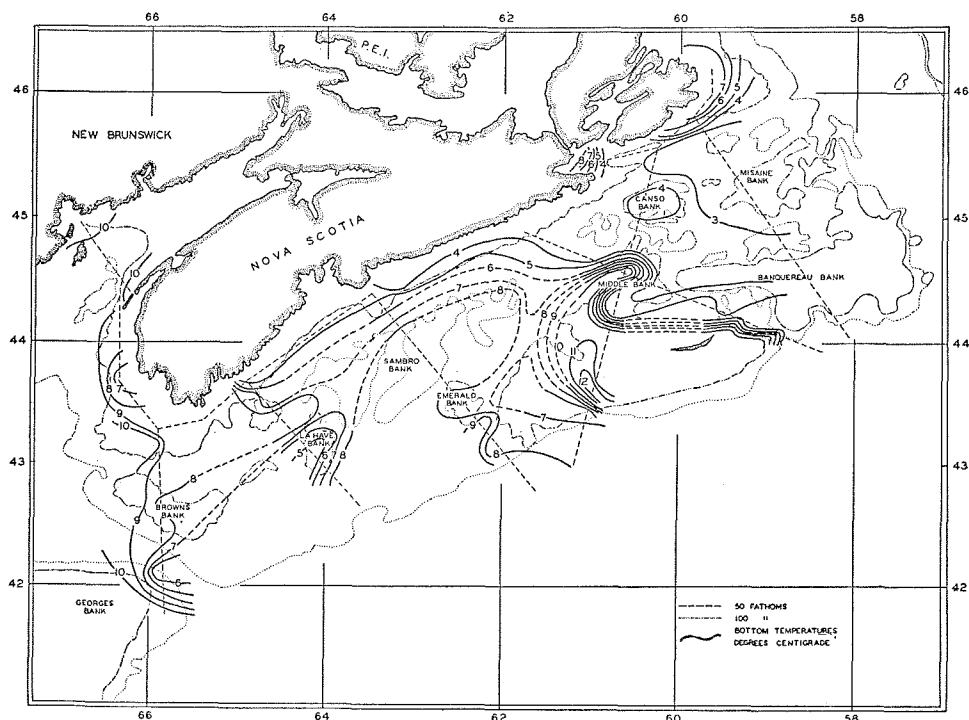
eller i vann varmere enn 12° – 14° C. Vanligvis betraktes pigghåen som bunnfisk og den overveiende del av de norske pigghåfangster tas på bunnline; men den kan også forekomme pelagisk og i de senere år har fløyliner vært endel benyttet i norske farvann.

FISKEMULIGHETER

Når det gjelder havområdet fra Cape Cod til Newfoundland, viser pigghåen seg vanligvis først på Georges Bank i større mengder i slutten av juni. Det varme overflateskiktet har da nådd en slik tykkelse at dette grunnplataet er dekket av vann med gunstige temperaturer. Bunnliner kan derfor benyttes.

I løpet av juli har pigghåen trengt inn i Gulf of Maine og kan da tas med bunnline på de grunnere fiskebanker (Platts Bank, Cashes Ledge, osv.). Over de dypere partier må der brukes fløyt på linene.

I juli/august opptrer pigghåen på Nova Scotiahyllen og ved Newfoundland. I den østlige del av

Figur 5. Bunntemperaturen på Nova Scotia-hyllen august—september 1952.
Etter H. J. McLELLAN. (1954).

dette området er der små muligheter for bunntemperaturer unntatt helt oppunder land. Men med f. eks. to blåser pr. stamp og en favns slag skulle der være muligheter. Figur 5 viser bunntemperaturen på Nova Scotia-hyllen om sommeren.

I oktober/november begynner sydtrekkingen, først fra de nordligste områder. I desember er det lite pigghå å finne på Georges Bank. Det er rimelig at endel pigghå overvintrer også i nordligere strøk utenfor eggakanten på dypt vann.

Rent generelt gjelder det for alt linefiske i disse farvann at en avpasser fiskemetoden etter bunntemperaturer og temperaturen. Det er derfor nødvendig å ha godt ekkoloddutstyr og instrumenter for temperaturmåling. Det er ikke å vente at en i alle situasjoner skal få fisk selv om både bunntemperaturer og temperaturer er laglige; men meget ville være vunnet om en på forhånd kan utelukke forsøk som er dømt til å mislykkes.

MENGDEFORHOLD

Når det gjelder tallrikheten av pigghåen i Vest-Atlanteren, så foreligger der ingen eksakte data som kan danne grunnlag for bestandsberegninger.

En vet at norske håbrannsfiskere har tildels vært ille plaget ved at håen tar agnet av linene. Også amerikanske og kanadiske fiskere klager stadig over «håpesten».

I litteraturen kan en finne uttalelser fra fremstående fiskeribiologer «om at all pigghå som fanges bør drepes før de kastes overbord igjen, spesielt drektige hunner».

I 1938 ble det forsøkt med et statssubsidiert utryddelsesfiske etter pigghå i Placentia Bay. Etter at 4500 tonn var fanget uten at det kunne spores nedgang i bestanden, ble forsøket oppgitt.

En annen indikasjon på rikeligheten er de tildels store trålfangster av pigghå som fra tid til annen tas av forskningsfartøyer. Tråltrekk på 10 tonn og mere er ikke uvanlige. Det nevnes også linesettinger i Gulf of Maine med fisk på nesten hver krok.

Alt i alt er det skjellig grunn til å regne med at pigghåbestanden i Vest-Atlanteren er like tallrik som den var i Øst-Atlanteren før i tiden. Men ettersom pigghåen ikke fiskes kommersielt i Vest-Atlanteren, finnes det heller ikke statistikk over oppfisket (eller ødelagt) kvantum og påstanden kan ikke dokumenteres. Av samme grunn er også de opplysninger om fangststed og mengder som foreligger temmelig sporadiske, og det er bare rimelig å regne med at eventuelle forsøk på å utnytte pigghåen i Vest-Atlanteren kommersielt, vil møte begynnervansker.

LITTERATUR

McLELLAN, H. J. 1954. Bottom Temperatures on the Scotian Shelf. *J. Fish. Res. Bd Can.* 11(4): 404—418.